

“You have your way, I have my way!”

En uppsats om uppdelningen av film och
filmkonsumenter

Anisa Dzindo & Andrea Földhazi

2009-12-17

Linköpings universitet

HT-09 P4

Handledare: Ingemar Grandin
Kultur, Samhälle och Mediegestaltning
Linköpings Universitet

Innehåll

1 Inledning.....	3
2 Syfte/ Frågeställning.....	5
3 Metod.....	6
3.1 Urval.....	6
3.1.1 Filmer.....	6
3.1.2 Intervjuer.....	7
3.1.3 Recensioner.....	7
3.2 Att analysera film.....	7
3.3 Filmmall:.....	8
4 Teori.....	10
5 Analys.....	13
5.1 The Dark Knight.....	13
5.1.1 Recensioner.....	14
Aftonbladet.....	14
Svenska Dagbladet.....	15
Dagens Nyheter.....	15
5.1.2 Intervjuer.....	16
5.2 Antichrist.....	16
5.2.1 Recensioner.....	18
Dagens Nyheter.....	18
Svenska Dagbladet.....	19
Alltomfilm.se.....	20
5.2.2 Intervjuer.....	20
5.3 Ondskan.....	21
5.3.1 Recensioner.....	23
Aftonbladet.....	23
Expressen.....	23
Svenska Dagbladet.....	24
5.3.2 Intervjuer.....	24
5.4 Filmintresse.....	25
6 Sammanfattning.....	27
6.1 Sammanfattande slutdiskussion av filmer.....	27
6.2 Slutdiskussion.....	28
7 Käll- och litteraturförteckning.....	30
7.1 Källor.....	30
7.2 Litteratur.....	30
7.3 Internetreferenser.....	30

1 Inledning

“You have your way. I have my way. As for the right way, the correct way, and the only way, it does not exist.”¹

Friedrich Nietzsche

Det kulturella klassamhället, existerar det? Finns det någon skillnad mellan vad många kallar ”Finkultur” respektive ”Fulkultur”?

Idag hamnar finkulturen på en plats där man, samtidigt som man vill vara unik och inte följa ”allmänhetens mall”, måste passa in i ett sällskap individer som tittar på samma sorts filmer och lyssnar på samma sorts musik.

Vi i västvärlden har under våra liv exponerats av Hollywoodfilmer och produktioner där vi kanske har blivit blinda och vana att se en typ av film som har kommit att bli standarden för vår filmmall. De allra flesta Hollywoodproduktioner har en likadan dramaturgi, berättarspråk och gestaltning. För den ”vanliga filmkonsumenten” kan det vara en filmmall som de är bekväma och vana vid. Allmänheten föredrar Hollywoodproduktioner, och det är en av orsakerna till att Hollywood styr filmindustrin. Att man väljer att följa ”allmänhetens mall” kan många gånger betraktas som att man tillhör en ”fulkultur”, att man konsumerar lägre kvalitet på ett mer lättillgängligt sätt.²

Tyler Cowen skriver i sin bok *“Creative Destruction- How Globalization Is Changing the World’s Cultures”* att många individer runt om i världen har en slags lojalitet till det ”allmänna”, att vara en del av gemenskapen och det som är inne och populärt där individer bryr sig om att dela en allmän erfarenhet. Samtidigt finns det, på andra sidan alltid, de som söker kulturell erfarenhet som kommer skilja dem från alla andra, vilket kanske tillför en speciell och unik mening till deras liv.³

¹ Se citat på: http://thinkexist.com/quotes/friedrich_nietzsche/, senast besökt 24/11 2009

² Tyler Cowen, *Creative Destruction – How Globalization Is Changing the World’s Cultures*, (New Jersey, 2002) s. 73ff.

³ Ibid.

Idag är utbudet av film enormt och på så sätt blir det inte lika sällsynt som det var förut. Teater och opera besöks inte lika ofta längre utan film är någonting den ”vanliga konsumenten” enkelt kan ta del av. När utbudet av film är brett kommer vi, i den här uppsatsen, utgå ifrån att det har skapats två läger av filmkonsumtion.

I ena lägret finns filmrecensenter och i det andra lägret finns privatpersonerna. Vår uppfattning är, och som vi också kommer att undersöka genom denna uppsats, att filmrecensenters och privatpersoners syn på vad som är ”bra” respektive ”dålig” film inte stämmer överrens.

I den här uppsatsen kommer vi behandla film utifrån de osynliga regler som vi antar finns för hur en ”bra” film ska se ut. Vad är en bra film? Hur ser den ut? Går en ”bra” film hem hos den stora massan?

Det finns filmer som fångar oss och gör oss upprörda, ledsna eller kanske till och med arga. Det finns också filmer som ger oss svaga intryck där vi blir uttråkade, trötta och omotiverade. Frågan är vad det är som gör att en person minns en film stark och en annan glömmer att personen ens sett den? Man kan tolka detta som att filmen nådde fram till ena personen, hon/han kanske kände igen sig själv och förstod hela meningen och berättelsen. Men kan det finnas någon annan aspekt som gör att filmen inte glöms bort?

Det finns många sätt inom konsten och kulturen att förmedla viktiga och intressanta budskap, inte minst genom litteratur, fotografi, bildkonst med mera. Film idag är en av det vanligaste uttrycksätt och en slags konstform där regissören förmedlar sina budskap, erfarenheter, idéer och visioner. Film innebär bild, ljud, kontrast, sinnesstämningar, ljus, dialoger och så mycket mer. En och samma film kan ha många olika betydelser beroende på vem som tolkar den.⁴

Att berätta på olika sätt och annorlunda bildspråk, och framför allt det sättet de skriver på, gör att filmen/boken tolkas av allmänheten som försöker förstå vad skaparen vill förmedla.⁵

Vi anser att det inom film existerar två läger där vissa filmer anses ”finare” än andra. Vi vill undersöka varför uppdelningen inom film ser ut som den gör, varför vissa filmer stämplas som ”fula”. Det är en uppfattning som delas av många, bl.a. av filmkritikern Hynek Pallas:

⁴ Elisabet Nemert, Gunilla Rundblom, *Filmboken*, (Uppsala, 2004) s. 14ff.

⁵ Ibid.

Film hamnar under nöje samtidigt som det finns aspekter av film som betraktas som kultur. Det finns till exempel en väldigt tydlig uppdelning mellan europeisk och amerikansk film, där amerikansk Hollywood-film ses som nöje och olika typer av europeisk film som kultur.⁶

2 Syfte/ Frågeställning

Med ett gemensamt filmintresse som grund utvecklades diskussionen kring hur dagens filmlandskap ser ut. Vi hade båda en inställning om att film också ingår i den mediala föreställningen om ”fin-” respektive ”fulkultur” där vissa filmer anses vara ”finare” och med högre kvalitet, än andra filmer. Vi har utgått från att det finns ett kulturellt klassamhälle där någon annan bestämmer vad som är bra och dålig film. Med kulturellt klassamhälle menar vi att det finns olika uppdelningar av grupper som anses besitta en mer eller mindre kulturell status. I det kulturella klassamhället, som vi beskriver det, kommer vi att undersöka två läger där det ena lägret är filmkritiker och det andra är privatpersoner. Det finns förmodligen fler uppdelningar av filmkonsumenter men vi har valt att jämföra dessa två. Vår uppfattning är att dessa två läger inte delar varandras åsikter om vad som är bra och dålig film. Filmer som hyllas av kritiker kanske inte får lika stort genomslag hos den stora massan och tvärtom.

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka vad det är som gör att en film blir ”bra” eller ”dålig” utifrån filmkritikers och privatpersoners tycke. Vi undersöker vad filmkritiker och privatpersoner anser vara bra film och vilka kvaliteter som spelar stor roll för de två grupperna.

Det leder oss till följande frågeställningar:

Vad är det som gör att en film, underförstått, anses vara bra och tvärtom? Hur karaktäriseras dessa filmer?

⁶ Anna Takman, ”För fin för en siffra”, <http://www.second-opinion.se/so/view/541>, senast besökt 24/11 2009

Publiken påverkas av de recensioner som skrivs om en viss film och de undermedvetna kraven för att passa in i allmänheten. Att passa in i en viss grupp blir extra viktigt när man delar samma kulturintressen, exempelvis film, vilket gör att det skapar en bild av vem man är beroende på vilken typ av film man väljer att se på. Om det finns en osynlig ”mall” som bestämmer vad som är en bra/dålig film får det då konsekvenser av att ens åsikter och tankar om filmen inte passar in i ”allmänhetens mall”.

I uppsatsens analys- och metodavsnitt kommer vi att jämföra och undersöka de olika aspekterna och framförallt undersöka hur en film blir ”bra” eller ”dålig”.

3 Metod

Vi ska analysera tre spelfilmer där en har blivit hyllad av kritiker, en har gått hem hos den stora massan och en har fått positiv kritik från både kritiker och den stora massan. Alla filmer har gjorts under det senaste decenniet. När vi analyserar filmerna kommer vi att utgå ifrån en filmanalysmall som vi kommer att modifiera själva för att det ska passa vårt syfte. Vi kommer också att använda intervjuenkäter där tre personer får framföra sina åsikter och syn på filmerna. Recensenternas tycke får vi genom att läsa recensioner från tre olika tidningar kring vardera film. Vad tycker privatpersoner och vad tycker proffsrecensenter?

3.1 Urval

3.1.1 Filmer

När vi har valt dessa tre filmer har vi helt enkelt tagit filmer som har fått stor uppmärksamhet i media, alla av olika anledningar. Vi har använt imdb.com som ett slags verktyg för att hitta filmer som har fått bra betyg enligt tittarna, dvs. privatpersoner och filmkritiker. Filmerna vi har valt är *The Dark Knight* från 2008, *Ondskan* från 2003 och *Antichrist* från 2009. Vi är väl medvetna om att alla tre filmer är väldigt olika varandra. Vi anser att detta är intressant, för att vi då kan undersöka hur filmkritiker och privatpersoner resonerar kring varför filmerna är bra eller dåliga. Vi valde filmer som har producerats inom det senaste decenniet för att väcka en aktuell debatt med aktuella filmer.

3.1.2 Intervjuer

Vid enkätundersökningen har vi valt ut tre slumpmässiga personer. Intervjupersonernas filmintresse varierar. Eftersom vi har valt att undersöka ”mainstreamfilm” anser vi att dessa tre personer ger en relativt rättvis bild av vad det ”vanliga filmkonsumenten” tycker. Frågorna vi ställt är av redogörande slag, dvs. att personerna har fått stor frihet att själva tycka och tänka. Det vi främst har tittat på är vad personerna har uppmärksammat i de tre olika filmerna, vad som har fångat deras intresse och givetvis *varför* filmen var bra eller dålig.

3.1.3 Recensioner

Vi har blandat recensioner från olika kvälls- och morgontidningar bl.a. Aftonbladet, Expressen, Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter. Utifrån sidan <http://www.kritiker.se>, där alla filmrecensioner sammanfattats på samma sida, har vi kunnat sälla bland de recensioner som vi anser har varit bäst lämpade och som har diskuterat filmerna utifrån en kritikers ögon. Vi har också medvetet valt kända svenska tidningar eftersom det är den marknaden av filmrecensenter och filmkonsumenter som vi undersöker.

3.2 Att analysera film

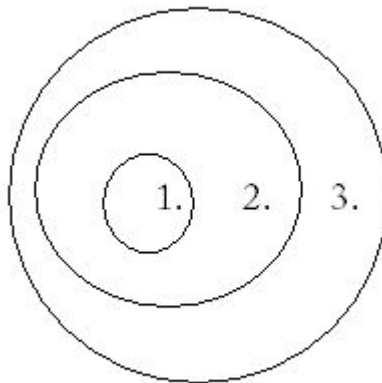
Filmen börjar. Efter tre minuter konstaterar man att denna film förmodligen kommer vara en film som man antingen hatar eller älskar. Vad är det som gör att vi blir fångade av en film eller inte? Är det så lätt att döma något utifrån början utan att se slutet? Vänder detta under filmens gång?

Ett sätt att analysera film är att utgå från en eller flera berättarkomponenter. Vi har valt att studera tre filmer, vi har *The Dark Knight* som vi klassar som tittarnas film, *Antichrist* som är recensenternas film och *Ondskan* som har fått bra recensioner från både kritiker och den ”vanliga konsumenten” (allmänheten/publiken). Vi har begränsat oss på så sätt att vi vill undersöka vad som gör att t.ex. *The Dark Knight* blev så populär hos publiken men inte imponerade på kritiker.

3.3 Filmmall:

Vi har valt att titta på två olika filmanalysmodeller, en ur boken *Filmboken* av Elisabet Nemert och Gunilla Rundblom och en annan ur *Filmanalys – En introduktion* av Lars Gustaf Andersson och Erik Hedling. Ur *Filmboken* har vi valt att titta på de olika berättarkomponenterna i filmen, vad de säger om handlingen och hur man tolkar den. Vi har också tittat på hur dolda budskap används i filmerna som stereotyper och fördomar. I *Filmanalys – En introduktion* har vi tittat på hur olika ”High Concept”-aspekter används i filmerna. De andra punkterna vi har valt att titta på har vi lagt till själva för att det ska passa vårt syfte så bra som möjligt, aspekter som vi anser nödvändiga att analysera.

- Genre.
- Vilken kontext är filmen producerad i? Är det en Hollywoodproduktion eller en svensk produktion, t.ex.?
- Ämnet filmen behandlar. Här använder vi en modell(se nedan) där vi analyserar *vad vi ser, hur vi ser det* och *det vi inte ser*. Här finns alltså utrymme för att tolka budskap som är mer eller mindre tydliga.⁷

1. Det vi får veta.
2. Det vi gissar oss till.
3. Det vi inte får veta.⁸

⁷ Elisabet Nemert, Gunilla Rundblom, *Filmboken*, (Uppsala, 2004) s. 32ff.

⁸ Ibid. s.37

Denna modell används främst för att analysera personligheten på en karaktär i en film, men vi kommer att använda den till att analysera handlingen och budskapet, eftersom vi anser att det passar vårt syfte bättre.

- Dolda Buskap. I alla filmer används det mer eller mindre inlindande budskap och värderingar. Tittarna är oftast inte medvetna om vilka buskap de sväljer när de presenteras i tjugig förpackning. En film är alltid en produkt av samhället vi lever i eftersom den är producerad i den kontexten. Buskapen är ofta ytliga och stereotypa. Exempel på dolda buskap kan vara: ”Män är smartare än kvinnor”, ”Män är mer lämpade att göra karriär än kvinnor”, ”Den som bara är god klarar sig inte förrän han inser att han måste kunna försvara det goda med våld om så krävs”, ”Ungdom och skönhet är det viktigaste här i livet”, ”Kvinnor får inte leva ut sin sexualitet, då är de lösaktiga”, ”Det goda segrar över det onda”, ”Kvinnornas högsta mål i livet är män och barn”, ”Pengar/skönhet ger lycka och framgång” etc.⁹
- Vilken målgrupp filmen inriktar sig på? Finns det någon tydlig målgrupp eller faller filmen för Minsta Gemensamma Nämnaren (Begreppet förklaras vidare i Teoriavsnittet)? Är målgruppen relevant i de olika filmerna?
- Det rent filmiska. Hur används kamera för att berätta? Hur använder man kameravinklar, klippning, ljud och ljus? Vilken känsla förmedlar regissören till tittaren?
- Hur används sex, våld, marknadsföring och specialeffekter i filmerna? Detta, och mycket mer, är någonting som kallas för ”High Concept” och som många amerikanska filmer använder sig av i hög grad.¹⁰
- Popularitet.
- Budget – vinst. Hur mycket har man tjänat på filmen eller gått i back med den?
- Går popularitet och kvalitet hand i hand?

⁹ Elisabet Nemert, Gunilla Rundblom, *Filmboken*, (Uppsala, 2004) s. 66f.

¹⁰ Lars Gustaf Andersson, Erik Hedling, *Filmanalys – En introduktion*, (Lund, 1999) s. 12ff.

4 Teori

Som teori och underlag för denna uppsats har vi använt Tyler Cowens *Creative Destruction – How Globalization Is Changing the World's Cultures*.

Cowen diskuterar Hollywoodfilmens fördelar vad gäller framväxt världen över. Hollywood koncentrerar sig på en viss typ av filmskapande nämligen att den ska vara underhållande, högst tillgänglig och ha en brett globalt tilltal. För att kunna åstadkomma detta har Hollywoodfilmen i genomsnitt högre budget per film än vad en genomsnittlig europeisk film har.¹¹

Under 50- och 60-talet gjorde amerikanska filmskapare riskfyllda satsningar vad gällde marknadsföring, glamour och specialeffekter. Senare lades aspekter som sex och våld in för att skapa intresse.¹²

En annan fördel som har förstärkt Hollywoodfilmens export är det engelska språket. Förändringen från stumfilmen till talfilmen har spelat en avgörande roll för vad bl.a. europeiska länder har valt att importera för filmer vilket i sin tur har gynnat den engelskspråkiga Hollywoodfilmen.¹³

Den amerikanska filmens fördelar grundar sig i utåtriktade producenter och inåtriktade konsumenter. En europeisk film har inte lika stort genomslag i USA som en motsvarande amerikansk film har i Europa.¹⁴ Europeiska konsumenter föredrar amerikanska filmer.¹⁵ Trots att många Hollywoodfilmer som följer det klassiska mönstret som nämnts ovan är mediokra, finns det en hel del som är bra, skriver Cowen, men kritiker vill sällan medge det. Bara genom att använda publiksiffrorna som referens visar det sig att Hollywoodfilmen lyckas.¹⁶ Vidare skriver Cowen:

Critics and experts tend to be most effective when the evaluated item is large in value, relative to the effort required to assess it. Experts are hired to assess the

¹¹ Tyler Cowen, *Creative Destruction – How Globalization Is Changing the World's Cultures*, (New Jersey, 2002) s. 75

¹² Ibid. s. 77

¹³ Ibid. s. 83

¹⁴ Ibid. s. 84

¹⁵ Ibid. s. 90

¹⁶ Ibid. s. 96

quality of diamonds, but not the quality of brass. We buy *Consumer Reports* to evaluate new cars or stereos on the market, but not new brands of thumbtacks or paper clips. Similarly, it is easier to find reliable dining guides for top restaurants than for local diners. The critic, who faces some fixed cost for producing evaluations, finds it most profitable to evaluate high-value cultural products, such as fancy meals or expensive paintings. /.../ Most individuals who purchase expensive products - diamonds, original paintings, and "Michelin restaurant" meals - are well-to-do and will consult or hire critics. /.../ Poorer individuals eat more frequently in local diners and more generally consume items that are small in value. They rely on fellow customers to monitor quality, rather than on professional critics /.../¹⁷

Cowen skriver att konsumenter oftast inte lägger så stor vikt vid kvalitet på produkterna de konsumerar utan istället väljer det som är mest lättillgängligt. Producenterna satsar därför på att göra någonting som passar så många som möjligt, att hitta en minsta gemensam nämnare. En populär, kommersialiserad produkt kanske har någonting att erbjuda till alla men istället får kvaliteten på produkten lida. Om dessa produkter blir standarden leder det till fördumning hos världens befolkning.¹⁸

För att citera Romu Sippy, en producent från Bombay, som försöker förklara varför populära indiska filmer så ofta väljer den "säkra vägen" med den minsta gemensamma nämnare som utgångspunkt:

Mythological films are not popular... because they offend the Muslim people. Regional films are okay, but they cannot appeal to people who do not speak the language. If you make a *dacoit* [bandit] movie, you miss out on the South, where they don't have *dacoits*. Westernized movies may be popular among the educated people of the cities, but what about the rickshaw wallah, the small vendor, the villager? If you get an Adult Certificate [equivalent to an X-rating], you miss out on the young audience. If you make a good, clean film, it may be well received by the critics, but commercially it will do nothing. Even a little sex is likely to offend the orthodox Hindu in Uttar Pradesh who goes to see a film first to find out if it is suitable for his daughters. The only thing that all people can relate to and understand is *action*.¹⁹

¹⁷ Tyler Cowen, *Creative Destruction – How Globalization Is Changing the World's Cultures*, (New Jersey, 2002) s. 119f.

¹⁸ Ibid. s. 103f.

¹⁹ Ibid. s. 104f.

Det är precis samma fenomen som pågår i Hollywood. Man försöker nå ut till den globala massan genom att hitta en gemensam nämnare. När Hollywood exporterar sina filmer till andra länder blir dessa filmer alltmer vanliga, vilket enligt Cowen, kan leda till fördumning.²⁰

Cowen beskriver konsumenter som antingen *intensiva*, dvs. koncentrerar sin uppmärksamhet på en specifik sak, eller *extensiva*, att konsumenten istället sprider sin uppmärksamhet utan att fokusera. Den extensiva konsumenten tenderar att bli alltmer vanlig i en ”fördumningsvärld”. Men någonstans söker människan ändå kvalitet, åtminstone i den mån att man ska kunna ha möjlighet att ta del av den typen av konsumtion. Det är där de s.k. ”Hobbykulturerna” kommer in, ett område som har specialiserat sig på sin sak och har hög kvalitet som både intensiva och extensiva konsumenter kan ta del av.²¹

Hobbykulturen har blivit en del av den s.k. ”High culture”, ”finkulturen”, som Cowen beskriver. Det har blivit en uppdelning mellan finkultur och populärkultur där kritikerna har tagit hobbykulturernas parti eftersom kritikerna är bäst på specialiserade områden.²²

Hollywoodfilmen är en del av den dimension av globalisering som Thomas Hylland Eriksens tar upp i sin *Globalization – The key concepts*, nämligen *standardiseringen*. Eriksen skriver att i en standardiserad värld, där allting tenderar att bli mer likt världen över, blir defekter någonting unikt.²³ Det unika i det här sammanhanget skulle i så fall vara de filmer som väljer att inte följa den klassiska ”Hollywood-modellen”, enligt Cowen de s.k. Hobbykulturerna (”Finkulturen”).

²⁰ Tyler Cowen, *Creative Destruction – How Globalization Is Changing the World's Cultures*, (New Jersey, 2002) s. 105

²¹ Ibid. 109f.

²² Ibid. s. 126

²³ Thomas Hylland Eriksen, *Globalization – The Key Concepts*, (Oxford, 2007) s. 53

5 Analys

5.1 *The Dark Knight*

Filmen är en Hollywoodproduktion från 2008. *The Dark Knight* är regisserad av *Christopher Nolan* i samarbete med Warner Brothers Pictures. Regissören har valt att arbeta med ett tiotal kända skådespelare som t.ex. Christian Bale, Heath Ledger, Gary Oldman, Morgan Freeman, Michael Caine, Eric Roberts med flera. Filmen har fått stor uppmärksamhet hos publiken och i media. Den har vunnit två Oscar och var nominerad till sex andra Oscars.²⁴

The Dark Knight berättar om kampen mellan det onda och det goda, mellan kriminella och hjältar, där den välkända figuren ”Jokern” försöker bevisa att det inte finns några hjältar, att alla har en ond sida som kommer fram till slut. ”Jokern” representerar det onda och ”Batman” det goda. Filmen går under kategorin action/crime/thriller.²⁵

Det vi direkt får veta och ser i filmen är att det goda alltid besestrar det onda, att alla har en ond och god sida inom oss. I filmen finns det inte mycket utrymme till tolkning, man har inte några synpunkter som man gissar sig till. Själva konflikten existerar i verkligheten, där kampen mellan ”onda” och ”goda” är på ett annat plan/nivå. Det finns en sensmoral i filmen, det goda vinner över det onda. Det vi inte får veta i filmen är vem karaktären ”Jokern” är, man lär känna en sida av honom, den ”dåliga”, men vem är han egentligen?

Dolda budskap som man kan påpeka i den här filmen är att regissören försöker komma fram till att vi alla är likadana, bara att vi väljer den vägen som vi vill gå, men att vi innerst inne får kämpa med att välja den ”rätta” vägen som vi själva anser.

Andra dolda budskap är att hjälten alltid är en man som med fysisk och/eller psykisk styrka räddar alla.

Precis som Tyler Cowen skriver är action en genre som är till för att tala till så många människor som möjligt. Action är den minsta gemensamma nämnaren i det här fallet.²⁶

²⁴ <http://www.imdb.com/title/tt0468569/awards>, senast besökt 24/11 2009

²⁵ <http://www.imdb.com/title/tt0468569/>, senast besökt 24/11 2009

²⁶ Tyler Cowen, *Creative Destruction – How Globalization Is Changing the World's Cultures*, (New Jersey, 2002) s. 104f.

Batmanfilmerna har en hel historia bakom sig, man känner att man på ett sätt har följt hela berättelsen från början. Berättelsen började med en rad serietidningar som utvecklades till tv-serier som senare blev filmer med uppföljare.²⁷

Producenten har valt att arbeta med fina, underhållande och storslagna bilder som skapar spänning och nyfikenhet. Att den är filmad i mörker genom hela filmen har anknytning till filmens titel och berättelse. Fågelperspektiv, rullningar, övergripande actionbilder gör filmen tacksam att följa. Underhållningen är på högsta nivå. Filmens producenter har bl.a. använt våld och specialeffekter för att fånga en stor massa. Man har dessutom lagt stor vikt vid marknadsföringen av filmen vilket har gett resultat. Filmen hade hög budget som också gav en enorm vinst.²⁸

5.1.1 Recensioner

Aftonbladet

Recension av Jens Peterson

Betyg: 4.0

”Serietidningsfilmerna har växt upp”, skriver Peterson. Det är inte längre bara en verklighetsflykt med käckta slagsmål, spännande jakter och raffiga fordon utan superhjälten har blivit ensam och mår dåligt. En kamp mellan vad som är rätt och fel sätts på spel och övervakningsdebatten väcker moralfrågor i *The Dark Knight*. Det är en spännande mörk, actionfilm som trots sina underhållande actionscener åstadkommer mycket mer, skriver Peterson.

Brott och straff, död och smärta. ”The Dark knight” är en mörk film, inte bara mentalt. Mycket utspelas på natten, i dunkel. Det är också en spännande actionfilm. Och jo, här finns skojiga fordon och hisnande stunts och explosiva effekter. Det är tätt och skickligt berättat, med en suverän ensemble skådespelare. Som en tivolitur med terapi.²⁹

²⁷ <http://www.imdb.com/find?s=all&q=batman>, senast besökt 24/11 2009

²⁸ För detaljerad budget besök: <http://boxofficemojo.com/movies/?id=darkknight.htm>, senast besökt 24/11 2009

²⁹ Jens Peterson, “Ångestladdad hjältehistoria – The Dark Knight en tivolitur med terapi”, <http://www.aftonbladet.se/nojesbladet/film/recensioner/article2966876.ab>, senast besökt 24/11 2009

Svenska Dagbladet

Recension av Jan Söderqvist

Betyg: 2.0

“Misshandel av goda råvaror”, skriver Söderqvist, där han också påpekar att trots att filmen har karaktärer som gör en onekligen spektakulär gestaltning, fylld av alarmerande energi, så faller filmen i stora stycken sönder.

Intrigen saknar all styrrel, actionscenerna är i alltför hög grad hackade i småstrimlor och saknar all elegans. *The Dark knight* är två och en halv timmes misshandel av goda råvaror.³⁰

Dagens Nyheter

Recension av Eva af Geijerstam

Betyg: 3.0

Af Geijerstam skriver att *The Dark Knight* är ett manligt triangeldrama. Förnyelsen i filmen blev sisådär. Många upprepningar från tidigare filmer finns i *The Dark Knight*, så som Jokerns slutreplik: ”Du är som jag!”, och klättrandet i skyskrapor.

Visserligen är det uppenbart att de psykologiska pretentionerna är större med människorna före tekniken. Visserligen är formatet längre - två och en halv timme och därmed många "slut"- och den bildmässiga actionivern intensivare än hos de flesta föregångare.

Men som så ofta är det skurken som står för den verkliga förnyelsen. Utan Heath Ledgers Joker vore "The dark knight" kvickt glömd och lagd åt sidan, efter att ha rekorddansat en sommar.³¹

Recensenternas genomsnittliga betyg: 3.0

³⁰ Jan Söderqvist, “Misshandel av goda råvaror”, http://www.svd.se/kulturnoje/film/artikel_1487341.svd, senast besökt 24/11 2009

³¹ Eva af Geijerstam, “The Dark Knight”, <http://www.dn.se/kultur-noje/filmrecensioner/the-dark-knight-1.677053>, senast besökt 24/11 2009

5.1.2 Intervjuer

När vi frågade vad personerna tyckte höll alla med om att filmen var bra. Intervjuperson 1 tyckte filmen var helt okej men lite överskattad: ”Drog in mkt pengar pga. att Heath Ledger dog, annars så hade den inte dragit in 3 ggr så mkt som Batman Begins”. Det som fångade Intervjuperson 1:s intresse var mörkheten av filmen, att den var dystrare än föregångaren Batman Begins. Betyg: 3.0.

Intervjuperson 2 anser att skådespelarinsatserna i The Dark Knight var riktigt bra med en bra story. Personen blev fångad av de olika ”lagen” i filmen som följer sina olika agendor och mål som på ett snyggt sätt vävs ihop samt att Jokern spelas på ett grymt sätt av Heath Ledger. Betyg: 4.0.

Intervjuperson 3 ansåg att filmen var bra och underhållande. Underhållningen gör att man klarar av och inte förlorar intresset tills filmen är slut. Det som fångade intervjupersonen var de olika vändningspunkterna i filmen. Betyg: 4.0

Personernas genomsnittliga betyg för The Dark Knight: 3.6.

5.2 Antichrist

Filmens produktionsbolag är Zentropa Entertainment. Den fick också ekonomiskt stöd av flertal olika länder så som Sverige, Tyskland och Danmark. Filmen är skriven och regisserad av Lars von Trier, en dansk regissör. Filmen vann pris för ”Bästa kvinnliga skådespelare” på Cannes Filmfestival och regissören, Lars von Trier, var nominerad till en ”Golden Palm”.³²

Filmen handlar om ett gift par som har förlorat sin son. För att bearbeta sorgen isolerar de sig i ett ensligt beläget hus där maken, som är terapeut, bestämmer sig för att behandla sin hustru. Till en början verkar arbetet fungera bra, men i efterhand tar händelserna en otäck riktning. *Antichrist* är inte baserad på en verklig händelse, dock det är något som kan hända och händer människor som har upplevt olika, dåliga händelser i sitt liv. Det sättet som de bearbetar det på och resultatet som de får är alltid olika.

³² <http://www.imdb.com/title/tt0870984/awards>, senast besökt 24/11 2009

Filmen berör ämnena tragedi, skräck, behandling, orsaker och olika sätt att förstå sig på det som pågår runt om en och i ens liv, hur natur och människans psyke fungerar ihop.

Filmen klassas som drama och skräck³³. Under filmens gång får man känslan av rädsla, trots att det inte är någon klassisk skräckfilm, där man blir rädd av monster och mördare som jagar människor och dödar. *Antichrist* gör en vändning på det hela och man känner en spänning i magen under hela filmen eftersom man tycker att de svårt och förstå vad det är som pågår och varför.

Antichrist är en film som får tittaren att undra vad det är den egentligen ser, vad denna film berättar för en. Funderingar över vad som kommer att hända och hur det som vi kommer att få reda på utvecklar sig. Filmen är ingen vision eller berättelse utan det är en dröm som regissören berättar för oss.

Att tolka *Antichrist* kan man göra på många olika sätt, beroende på vilka banor och vinklar man tänker inom. Det mänskliga och naturen är det farliga.

Som tittare kan man hitta många dolda budskap i filmen, bl.a. ”män har förnuft och kvinnor är galna”, ”kvinnor styrs av sina kroppar”, ”det är fel att njuta som kvinna”, ”kvinnan är till naturen ond” osv.

Att välja en målgrupp som filmen riktar sig till blir svårt. Filmen är väldigt konstnärlig och många scener erbjuder allt. På ett sätt säger den att det inte finns något att dölja, allt är med på bild, sexscener, könsbilder osv.

Om man ser till det rent filmiska, tänker man direkt på hur konstnärlig och kreativ regissören har varit och att det ligger mycket jobb och baktanke i det. Bilderna är fina och unika i varje scen vilket gör att man kanske slutar tänka på innehållet i sig. Vinklar, ljus och föremål finns det en hel del av filmen.

Den känslan som man har under hela filmen är oro över vad som kommer hända, och det är nog det som producenterna ville skapa och få fram. De lyckas med endast två skådespelare att

³³ <http://www.imdb.com/title/tt0870984/>, senast besökt 26/11 2009

få en fungerande långfilm. Enligt oss borde den klassas som en konstfilm och inte en skräckfilm.

Om man endast ser till ekonomisk vinst fick filmen inte så stort genomslag.³⁴

5.2.1 Recensioner

Dagens Nyheter

Recension av Kerstin Gezelius

Betyg: 4.0

Filmen sätter Västerlandets bekväma religiositet på prov. Tänk om smärta är en primalkraft som du behöver för din överlevnad? Tänk om stenarna du köper i new age-butiken gör dig sjuk eller galen i stället för frisk och harmonisk? Tänk om det är mörkrets krafter som tar över när du släpper taget? Kan man tro på det ena borde man kunna tro på det andra. Krafter är krafter.

Gezelius skriver att inledningsscenen är en ren uppvisning av svartvit slowmotion. Ett dramatiskt förlopp av passionerat sex, en centrifugerande tvättmaskin, en ohörd babywatch och ett öppet fönster under tystnad som ger en märklig känsla. Bilderna gör publiken osäker bl.a. när en närbild av själva penetrationen under sexscenen visas i anslaget.

Hon anser att Lars von Trier använder sig av sexscener, könsdelar och talande rävar för att visa sin unika stil i en seriös film som inte vanligtvis används pga. dess erotiska laddning.

Provokationen, anser Gezelius, inte är målet med filmen utan att den har en konstnärlig frihet att kunna gestalta en dröm så exakt som den är.

För ”Antichrist” är ingen vision och ingen berättelse, det är en dröm. Och precis som vi sällan drömmer helt nya bilder utan pusslar ihop fragment av verklighet, film och konst så är hans film också full av det bekanta men i nya, obekanta sammanhang. Bara det märkliga, både mättade och överexponerade fotot och Gainsbourgs och Dafoes sensuella, perfekta fraserings håller samman allt till en mjuk, rytmisk helhet.

³⁴ För detaljerad budget besök: <http://boxofficemojo.com/movies/?id=antichrist.htm>, senast besökt 24/11 2009

Enligt Gezelius har Lars von Trier, till skillnad från andra drömmare, en licens att vara självupptagen. Han är underhållande genom sitt sätt att söka efter religiösa impulser långt ner i människopsyket i en drömvärld.

Gezelius avslutar med citatet:

En så här lidelsefull skildring av de irrationella krafterna, de som inte förstånd eller kognitiv terapi kan rå på – och som därför är kyrkans marknad – lär de få leta efter. /.../³⁵

Svenska Dagbladet

Recension av Carl-Johan Malmberg

Betyg: 5.0

Malmberg skriver att Lars von Trier vill överraska sina åskådare där han förvandlar ett offer till en häxa. Trier skapar en känsla av lust och olust hos publiken som får en känsla av att filmen är på väg mot ett bestämt mål man inte vet vilket. Trier gör filmer för sig själv för att gestalta sina inre bilder, fantasier, drömmar och fobier för att kanske till och med befria sig från dem.

Dualismen mellan manligt och kvinnligt, gott och ont, lust och död är filmens teman som varieras i denna von Triers visuellt vackraste film, intill den outhärdliga slutpunkten där allt övergår i fasa. /.../

Von Trier låter fantasin flöda fritt när han skildrar sina kvinno- och mansporträtt vilket blir ett storslaget resultat, skriver Malmberg och avslutar med citatet:

Slutet iscensätter på ett ohyggligt sätt den dolda sidan av (den manliga) fantasin om kvinnan som offervarelse som måste räddas av den starke, förnuftige mannen. Allt vänds till sin motsats. Men det är ändå mannen som går segrande ut ur könskampen. En uråldrig patriarkalism segrar i en sinnrik och mycket medveten provokation mot tron på Kvinnan och Naturen som det godas tempel.³⁶

³⁵ Kerstin Gezelius, "Antichrist", <http://www.dn.se/kultur-noje/filmrecensioner/recension-antichrist-1.884840>, senast besökt 24/11 2009

³⁶ Carl-Johan Malmberg, "Från offer till häxa", http://www.svd.se/kulturnoje/film/artikel_3010337.svd, senast besökt 24/11 2009

Alltomfilm.se

Recension av Rosie Gibson

Betyg: 4.0

Gibson skriver att det gömmer sig en sensmoral bakom chockeffekterna i *Antichrist* vilka skiljer sig från hans tidigare filmer som oftast kretsat kring självuppoffring och personlig övertygelse. I *Antichrist* vill han istället visa att kvinnan står i maskopi med Satan och måste tyglas av den förnuftiga mannen.

Man kan naturligtvis bortse från von Triers budskap och istället koncentrera sig på det som skiljer «Antichrist» från allting annat som finns på biorepertoaren just nu. Han har lämnat Dogma-manifestets regler med krav på handhållen kamera och avsaknad filmmusik och redigering bakom sig, vilket faktiskt visar sig vara en fördel. Resultatet är en naivistisk saga för vuxna berättade med vackra, drömlika bilder.³⁷

Recensenternas genomsnittliga Betyg: 4.3

5.2.2 Intervjuer

Intervjuperson 1 skriver att *Antichrist* var den sämsta film personen någonsin sett, att det inte fanns någonting bra med den. Personen tyckte filmen var fruktansvärt seg första timmen samt ”Hobbyoriginell” och ”Sjuk”. Det fanns ingenting som fångade intervjupersonens intresse eftersom filmen var urusel. Betyg: 1.0.

Intervjuperson 2 ansåg att filmen var för irriterande tung och att ingen frisk människa skulle vilja kolla på den. Personen tyckte också att första timmen var seg men att den blev snäppet bättre mot slutet. Betyg: 1.0.

Intervjuperson 3 ser filmen som en konstnärlig film, som man ofta inte ser på dukar, där personen tycker att den är bra, men har svårt att formulera varför. Intresset väcktes i personen

³⁷ Rosie Gibson, “Antichrist”, <http://www.alltomfilm.se/filmrecensioner.asp?action=viewReview&iFilmId=1432>, senast besökt 10/11 2009

i början när de brutala och överraskande sexscener som också följer under hela filmen. Personen ger filmen 3.0 i betyg.

Personernas genomsnittliga betyg för Antichrist: 1.6

5.3 Ondskan

Ondskan är en svensk/dansk filmproduktion från 2003 i samarbete med det svenska produktionsbolaget Moviola Film & Television AB, regisserad av Mikael Håfström. Många kända svenska skådespelare medverkar i filmen såsom Kjell Bergqvist, Johan Rabaeus, Marie Richardson och Björn Granath. Huvudrollen som spelas av Andreas Wilson, samt birollerna som spelas av Henrik Lundström och Gustav Skarsgård har alla fått större genomslag i och med och efter filmen.³⁸

Filmerna blev nominerade till en Oscar för ”Bästa utländska film” och vann tre Guldbagge för ”Bästa Prestation”, ”Bästa Foto” och ”Bästa Film”.³⁹

Filmerna, som går under genren *Drama*⁴⁰ handlar om den 16-årige Erik Ponti vars styvfars misshandel leder honom in i en värld av våld och bekräftelse. När Erik börjar på internatskolan Stjärnsberg tvingas han stå för svåra val för att inte bli relegerad från skolan där kamratuppfostran lyder. Kamratuppfostran innebär att eleverna styr på skolan vilket betyder en och annan duell i ”rutan” dit Erik flera gånger tvingas.

Filmerna är en filmatisering av Jan Guillous självbiografiska roman med samma namn. Med en omtyckt svensk författare, kända svenska skådespelare och svenskt tal får man en känsla av att filmerna är riktade till en svensk/ skandinavisk publik. Filmerna fick ändå ett stort genomslag utomlands⁴¹ och hyllades bl.a på Shanghai International Film Festival.⁴²

Vad vi får veta i filmerna är att det är en direkt kritik mot internatskolan Solbacken där Jan Guillou själv gick i ungdomen. Det är tydligt att Erik Ponti spelar Guillou själv. Det finns inte mycket i handlingen man tvingas gissa sig till eftersom det mesta blir serverat för tittaren.

³⁸ <http://www.sfi.se/sv/svensk-film/Filmdatabasen/?itemid=55960&type=MOVIE&iv=Basic>, senast besökt 24/11 2009

³⁹ <http://www.imdb.com/title/tt0338309/awards>, senast besökt 24/11 2009

⁴⁰ <http://www.imdb.com/title/tt0338309/>, senast besökt 26/11 2009

⁴¹ <http://boxofficemojo.com/movies/?id=evil.htm>, senast besökt 24/11 2009

⁴² <http://www.imdb.com/title/tt0338309/awards>, senast besökt 24/11 2009

Handlingen har en central roll i filmen vilket lämnar mindre utrymme för tolkningar, förmodligen medvetet, vilket känns ganska uppskattat när man istället kan fokusera på hur handling och karaktärer berättar och gestaltar. Det vi dock uppmärksammade i filmen var hur lite man egentligen får veta om Erik Pontis liv innan filmen tar sin start. Man får t.ex aldrig veta var hans biologiska far finns.

Vi uppmärksammande inte jättemånga dolda budskap i *Ondskan*. Det vi främst lade märke till var hur föreställningen: "våld föder våld" eller "hämnad föder hämnad" verkligen bevisas i filmen. Istället för att ta hänsyn till att det rätta sättet att bekämpa våld, inte är *med* våld, använder regissören klyschan och avslutar med slagsmål i "rutan" och hämnad till sin styvfar, där Erik, en gång för alla, visar vad han går för. Däremot så spräcker han de välanvända, Hollywood-klyschorerna som att "Skönhet ger framgång och lycka". Erik Pontis, nästan felfria utseende, gör inte honom till en lycklig person däremot visar Eriks småmulliga rumskompis stor intellektualitet som leder till framgång i slutet av filmen. För att citera den nazistiske läraren i filmen: "*Skolans bästa läshuvud. Men, men, men, vad är det vi ser här?*" *Köttig näsa*", "*djupt liggande ögon*", "*midjan utgör liksom basen av en kägla*".

Många fina bilder av ett kargt Sverige gör att man fastnar i bildspråket. Bilderna är enkla, inte "Hollywood-storslagna" utan ger en känsla av att det är en ganska rättvis bild av verkligheten. Filmen vann ju dessutom en Guldbagge för "Bästa Foto". Många glidningar men mindre fågelperspektiv gör att filmen känns levande.

Trots att filmen är från 11 år innehåller den många brutala våldsscener med mycket blod. Våld är ett genomgående tema i hela filmen med återkommande slagsmålsinslag. Specialeffekter används inte i någon utsträckning. Marknadsföringen var relativt påkostad för en svensk produktion. Ekonomiskt drog filmen inte in speciellt mycket i Sverige utan vinsten var framförallt utomlands.⁴³

⁴³ För detaljerad budget besök: <http://www.imdb.com/title/tt0338309/business>, senast besökt 24/11 2009

5.3.1 Recensioner

Aftonbladet

Recension av Jan-Olov Andersson

Betyg: 4.0

Filmatiseringen av Jan Gullious självbiografiska roman *Ondskan* speglar livet på internatskolorna på ett tydligt sätt, enligt Andersson.

Samma historia berättas en gång till, fast här vrider man på berättelsen ytterligare ett steg.

Man skulle kunna anmärka på små detaljer, som att man kanske hade kunnat ha några fler scener med Eriks bakgrund i hemmiljö. Men som helhet har Mikael Håfström gjort en alldeles suverän filmversion av Guillous bok. Fångat miljön och tidsandan och stämningarna i det som är ett slags överklassens slutna rum.

En brutal och omskakande film. Där Gustaf Skarsgård och Jesper Salén som plågoandarna, och Andreas Wilson och Henrik Lundström som de som drabbas av ondskan, alla är fullkomligt lysande.⁴⁴

Expressen

Recension av Bernt Eklund

Betyg: 4.0

Filmen är effektiv, välgjord och välspelad, skriver Eklund. Historien om de svaga som till slut reser sig och gör upp, är en tacksam struktur, som Mikael Håfström använder sig flitigt av. En kärlekshistoria får plats i allt de röriga och ondskefyllda.

Skådespelarna Gustav Skarsgård och Andreas Wilson gör båda strålande insatser med våld och strider för livet som ibland är nödvändiga.

Andreas Wilson har - inte utan skäl - blivit berömd redan före premiären. Han fyller huvudrollen med de drag av sårbarhet och styrka som skapat ungdomshjältar allt sedan James Deans dagar. Och han har en fullvärdig motståndare i Gustaf Skarsgård, som spelar elevrådets ordförande. Deras möten har hög intensitet, även när de inte slår på varandra. En strid för livet - bland är den nödvändig.⁴⁵

⁴⁴ Jan-Olov Andersson, "Ondskan", <http://www.aftonbladet.se/puls/film/recension/0,1300,2000042960,00.html>, senast besökt 24/11 2009

⁴⁵ Bernt Eklund, "Ondskan", <http://www.expressen.se/1.50070>, senast besökt 24/11 2009

Svenska Dagbladet

Recension av okänd skribent

Betyg: 3.0

Att Erik brukar extremt våld för att slippa våld, och att han baserar sin subversiva verksamhet därpå, tycks inte Mikael Håfström, som står bakom filmversionen av "Ondskan", ha brytt sig särskilt mycket om. Håfström har anpassat historien till en dramaturgiskt lämplig form, som i standardiseringens namn kräver final och god hjälte. Eriks ondska har beskrivits och ersatts med närmast ingenting. Detta ger ett ihåligt intryck. Liksom filmen i övrigt. Den är påfallande välekiperad och uppbyren av en tung skådespelarensemble, med ett blodstänkande rått och realistiskt våld, men blodsmaken, ja själva den järnhaltiga förnimmelsen av ondskan, förmår aldrig tränga igenom.

Skribenten anser att den ondskan som är tänkt att gestaltas inte riktigt träder fram. Moralfrågorna skruvas så att eleverna får det tunga ansvaret när huvudpersonen Eriks bästa vän Pierre lämnar skolar. Håfström har inte lyckas vända denna viktiga moraltanke till lärarnas och de vuxnas ansvar. Vändpunkten i filmen blir när Erik står upp för sig själv genom det våld han egentligen vill slippa, vilket får en otydlig sensmoral i filmen, anser skribenten. Rubriken, "All komplexitet saknas", sammanfattar skribentens syn på filmen.⁴⁶

Recensenternas genomsnittliga betyg: 3.6

5.3.2 Intervjuer

Om Ondskan tyckte Intervjuperson 1 att filmen var bra för att vara svensk med en bra karaktärsutveckling. Vändpunkten i filmen, när Erik slår ner "den onde", fängade personens intresse samt filmens genomgående kvalitet. Betyg: 4.0.

Intervjuperson 2 skriver: "Väldigt bra film som innehåller det mesta. Ett praktexempel på att specialeffekter inte är ett måste för att göra en bra film. Bra uppbyggnad och man lider med herr Ponti för att sedan njuta när han "hämnas". Personen anser att Ondskan är bra filmad och

⁴⁶ Okänd skribent, "All komplexitet saknas", http://www.svd.se/kulturnoje/film/artikel_23252.svd, senast besökt 24/11 2009

att man snabbt kommer in i handling och karaktärer. Betyget som filmen får av personen är 4.0.

Intervjuperson 3 tyckte inte om filmen så mycket, föredrog boken mer. Det fanns inget som lockade personen, tittade på den bara för att boken var mycket bra. Filmens betyg är 2.0 av intervjupersonen.

Personernas genomsnittliga betyg för Ondskan: 3.3

5.4 Filmintresse

I våra enkätintervjuer gjorde vi en tabell där man fick rangordna vad man anser är viktigt i en film. I tabellen fick personerna betygsätta hur viktiga följande faktorer var i en film; Var filmen är producerad, ämnet filmen behandlar, filmens verklighetsförankring, det rent filmiska, sexanspelningar, våld, specialeffekter, marknadsföring, samt popularitet.

Betygsättandet var på en skala som var mellan 1 till 5, där en 1:a var ”Mycket stor”, 2:a ”Stor”, 3:a ”Varken eller”, 4:a ”Ingenting” och 5:a ”Ingenting alls”.

Det genomsnittliga resultatet av de som deltog blev följande:

- *Var filmen är producerad* – 2.0 Stor
- *Ämnet filmen behandlar* – 2.6 Varken eller
- *Filmens verklighetsförankring* – 3.6 Ingenting
- *Det rent filmiska* – 3.0 Varken eller
- *Sexanspelningar* – 3.3 Varken eller
- *Våld* – 2.6 Varken eller
- *Specialeffekter* – 2 Stor
- *Marknadsföring* – 3.3 Varken eller
- *Popularitet* – 3.6 Ingenting

Innan vi fick resultatet av undersökningen hade vi redan dömt att filmer i största allmänhet anses ”bra” när de är baserade på verkliga händelser. Vi trodde att man lättare relaterar till filmerna och bli berörd när den är verklighetsförankrad. Det visade sig att vi hade fel.

En viktig fråga i vår undersökning som vi ville få svar på var vad den ”vanliga konsumenten” anser vara en bra/dålig film.

Faktorer som ”vanliga konsumenter” tycker gör en bra film:

- Hög budget (mer möjlighet att göra mer och extrema grejer)
- Skådespelinsatser (viktigt för att övertyga publiken)
- Rätt tempo, som passar handling och skådespelare.
- Specialeffekter som är bra gjorda
- Förmedla känsla och beröra genom filmen och dess karaktärer

Faktorer som ”vanliga konsumenter” tycket gör en dålig film:

- Jordnära, grå och trist. D.v.s. en typisk ”Svensson-film”.
- Svenska filmer med dåliga skådespelare
- Att bli pretentiös när man producerar kan leda till att filmen blir dålig
- Pappersfigurer som karaktärer
- Dåligt gjorda specialeffekter

6 Sammanfattning

6.1 Sammanfattande slutdiskussion av filmer

Innan vi började med vår undersökning hade vi den inställningen att recensenternas och den stora massans uppfattning om film varierade stort. Det som vi uppmärksammade var att det faktiskt inte skiljer sig anmärkningsvärt mycket mellan dessa två läger. Den enda filmen som egentligen skiljde sig var *Antichrist* där recensenterna hyllade filmen och intervjupersonerna sågade den. Man kan sammanfatta detta som att *Antichrist* inte har eller ingår i samma dramaturgi, att den inte har samma gestaltning eller berättarspråk som de andra filmerna. Den har inga "mainstreamkvaliteter" i samma utsträckning. Med "mainstreamkvaliteter" menar vi de verktyg som används i en film för att den ska nå ut till en stor massa. Uppenbarligen har *Antichrist* inte fått särskilt stort genomslag hos en "vanliga filmkonsumenten" eller hos den stora massan. Det finns inga minsta gemensamma nämnareffekter i filmen som används för att lyckas med en så stor ekonomisk vinst som möjligt. Sex och våld används inte i det syftet att den ska locka en stor publik utan snarare att den berör icke-kommersiella aspekter och upprör publiken. *Antichrist* är en film med stort engagemang och intresse hos regissören som skapar filmen för sig själv i en konstnärlig anda.

Sammanfattningsvis ansåg recensenterna att *The Dark Knight* var en ganska medioker, men dock underhållande film. Intervjupersonerna hade liknande åsikter trots att den fick något högre betyg. *The Dark Knight* har alla de "mainstreamkvaliteter" som gör att den också lyckas nå ut till en väldigt stor massa. Det är en film som har gjorts och berättats flera gånger, då med lite olika infallsvinklar från olika regissörers syn. Filmens genre är action som enligt Cowen är den genre som är mest tacksam hos den stora publiken och enligt Bombay producenten Sippy det enda som människor kan förstå sig på.

Ondskan var allt som allt en bra film enligt både recensenters och intervjupersoners tycke. Det är en svensk film som enligt oss försöker nischa sig in i "Hollywood"-mallen för film, där de använder sig av samma berättarspråk som de flesta amerikanska filmer. Filmen använder mycket våld, kanske en aspekt som gör att den blir underhållande för publiken. Hollywood är en av världens största filmindustrier, och *Ondskan* har sitt ursprung från Europa, filmen har därför inte lika stor möjlighet att nå ut globalt som den hade haft om den var gjord i USA. Att försöka lyckas genom att använda sig av Hollywoods klassiska dramaturgi är i detta fall en nödlösning för att nå ut globalt som den också lyckades ganska bra med.

6.2 *Slutdiskussion*

När man undersöker de olika aspekter av film ur olika synvinklar kan man stöta på problem under arbetets gång som påverkar resultatet. Det kan framförallt förekomma när man gör intervjuer med människor som inte är insatta i det tänka området och som automatiskt får representera en stor grupp. Vi valde att intervjua tre personer där tanken var att de inte skulle svara för den stora massan utan snarare att deras åsikter skulle stå i fokus för vårt underlag.

Recensenter skriver för allmänheten och de har ett språk som den stora massan ska förstå. Det problematiska uppstår när man intervjuar ”vanliga konsumenter” som kanske inte kan uttrycka sig på samma sätt som en filmrecensent. En recensent skulle med lätta drag kunna beskriva vad den la märke till och såg i en film på ett djupgående sätt. Den ”vanliga konsumenten” kanske inte tänker i samma banor och har inte detta språk att använda sig av. När man jämför recensioner samt intervjuer från en och samma film blir dessa problem extra tydliga. Recensionerna går in djupare och uppmärksammar helt andra aspekter än vad intervjupersonerna gör vilket förmodligen beror på det varierade filmintresset hos recensenter och ”vanliga konsumenter”. Det blir svårt att jämföra resultaten när en recension ger en helt annan bild av en film än vad en intervjupersons svar ger. Men man kan också se det som en intressant infallsvinkel i undersökningen att recensenter och konsumenter uppmärksammar olika aspekter av en film. Trots att recensenterna går in djupare när de analyserar en film följer de en viss ”mall” som kanske utesluter aspekter som intervjupersonerna har lagt märke till eftersom de har varit helt fria i sina svar. Recensenter och intervjupersoner kompletterar därför varandra vilket skapar ett helhetsintryck av en film.

Filmerna vi behandlar är ”mainstreamfilm”, som visas på stora biografer. Det är dem filmerna som recensenterna kritiserar, inte filmer som allmänheten inte känner till, som t.ex. många independentfilmer. Att dessa filmer inte blir lika väl sedda kan bero på att de inte visas på vanliga biografer och inte marknadsförs lika stort. Ett exempel på en lyckad independentfilm är *The Blair Witch Projekt* som gjordes av två killar, som bara hade två kameror och några skådespelare som ställde upp. Trots att filmen inte hade någon budget fick den stort genomslag. Detta var nog på grund av att de hade marknadsfört hela filmen mycket. En filmkritiker kan ha hjälpt dem på traven. Man direkt kan dra slutsats att filmkritikerna marknadsför filmerna på ett sätt.

Att kolla på fin/ful kultur genom film är ett stort arbete, fast man kan dra slutsatsen att allmänheten eller ”den vanliga människan” som vi använder oss av i den här uppsatsen kanske inte vill förstå sig på finkulturen med film. Den ”vanliga människan” vill kanske inte analysera kring filmen som den ser, utan vill få allt serverat och bli underhållen under hela filmen. Det kan bero på att alla inte har samma syn på film och framför allt samma språk om film. Vissa vill bara bli underhållna och andra som vi, vill analysera, tolka, kolla på de olika vinklar och gestaltningssätt som regissören och producenterna har använt sig av.

Vi har valt att analysera dessa filmer på grund av att vi anser att det ger en djupare, och en annan bild av den bild som filmrecensenter och privatpersoner ger. Vi tror också att vi, genom vår analysmall, kan komma åt några av de aspekter som regissören hade i åtanke när han/hon från början gjorde filmen.

Recensenterna påverkar klart allmänheten med sin kritik, ofta positivt, men ibland också negativt. I det här fallet såg vi att *Antichrist* var en klar ”bra” film hos recensenterna men inte hos den ”vanliga konsumenten”. Recensenterna tycker kanske mer om genomtänkta filmer som man kan tolka och dra slutsatser från, medan den ”vanliga konsumenten” kanske bara vill bli underhållen. Kan det bero på att filmer som är tolkningsbara, exempelvis *Antichrist*, känns svårare att göra än underhållande filmer, enligt filmrecensenter? Underhållande filmer är en konst i sig men antalet underhållande filmer, som faller under just samma kategori som t.ex. *The Dark Knight*, finns redan i stor utsträckning. Det måste därför finnas någonting unikt och svårbehandlat i filmer som *Antichrist* som gör att det blir en del av det som många kallar ”finkultur”.

Sammanfattningsvis, om vi kollar på filmintresset kan man ställa frågan varför en viss film fångar oss medan en annan inte gör det? Kanske beror det helt enkelt på att film är en djupt, individuellt rotad åsikt. Att ta fasta på vad det är som gör att en person tycker att en film är bra, och en annan inte tycker det, kanske bara är en onödig fråga att ställa i det här fallet.

7 Käll- och litteraturförteckning

7.1 Källor

Antichrist (2009). Zentropa Entertainment. Regissör: Lars von Trier

Ondskan (2003). Moviola Film & Television AB. Regissör: Mikael Håfström

The Dark Knight (2008). Warner Brothers Pictures. Regissör: Christopher Nolan

7.2 Litteratur

Andersson, Lars Gustaf; Hedling, Erik, *Filmanalys – En introduktion*, (Lund, 1999)

Cowen, Tyler, *Creative Destruction – How Globalization Is Changing the World's Cultures*, (New Jersey, 2002)

Hylland Eriksen, Thomas, *Globalization – The Key Concepts*, (Oxford, 2007)

Nemert, Elisabet; Rundblom, Gunilla, *Filmboken*, (Uppsala, 2004)

7.3 Internetreferenser

<http://aftonbladet.se>, senast besökt 26/11 2009

<http://www.alltomfilm.se>, senast besökt 26/11 2009

<http://boxofficemojo.com>, senast besökt 26/11 2009

<http://dn.se>, senast besökt 26/11 2009

<http://en.thinkexist.com>, senast besökt 26/11 2009

<http://expressen.se>, senast besökt 26/11 2009

<http://imdb.com>, senast besökt 26/11 2009

<http://kritiker.se>, senast besökt 26/11 2009

<http://www.second-opinion.se>, senast besökt 26/11 2009

<http://www.sfi.se>, senast besökt 26/11 2009

<http://svd.se>, senast besökt 26/11 2009